

Plukovník doc. Ing. Stanislav S c h o r m, CSc.

I H E D N

(Institut vysokých studií národní obrany Francouzské republiky)

Institut vysokých studií národní obrany vojenské školy v Paříži (Institut des hautes études de la défense nationale de l'Ecole militaire de Paris) - IHEDN - je prestižní francouzský institut pro přípravu civilních a vojenských odborníků, působících v průmyslu, vojenských i civilních, soukromých i státních institucích, kteří se zabývají otázkami národní obrany. Je součástí komplexu Vojenské školy v Paříži, která sama o sobě zahrnuje několik vzdělávacích zařízení a je nejvyšším z nich. Již jeho umístění, spolu s ostatními částmi Vojenské školy, v komplexu historických budov na opačném konci Martova pole než stojí Eiffelova věž, zdůrazňuje jeho výjimečnost.

Do r. 1979 byl IHEDN součástí armády a byl řízen ministrem obrany. Od uvedeného roku přešel do pravomoci předsedy vlády. Změnilo se jeho řízení a posílilo se jeho zaměření na civilní sféru.

Vlastní program školení obsahuje tuto tematiku:

- ▲ organizace pravidelné armády,
- ▲ vojenské prostředky obrany,
- ▲ mezinárodní vztahy,
- ▲ světová ekonomika,
- ▲ politické doktríny.

■ Studenti

Studenti jsou, jak bylo řečeno, jak vojáci, tak civilisté. Z 84 studentů každoročního kurzu je 59 civilistů.

Vojáci, všichni v hodnosti plukovníka, současně studují CHEM, Centre des hautes études militaires, neboli Centrum vysokých vojenských studií, což je jedna ze složek Vojenské školy, volně včleněná do IHEDN. Předpokládá se, že většina těchto plukovníků bude povýšena na generály. Proto studují především koncepční vojenské otázky obrany, jako je strategie, stav sil a vojenské aspekty mezi-

národních vztahů. Studium má charakter významně integrující zájmy, poznatky a úkoly jednotlivých druhů ozbrojených sil, t.j. pozemních vojsk, letectva a námořnictva a vojenské policie. V tomto přístupu překonává úroveň všech ostatních druhů přípravy na Vojenské škole. Na IHEDN si mají tito důstojníci doplnit své znalosti o státu a jeho obranných funkcích, ale, což je hlavní, poznat názory civilních manažerů a politiků, novinářů a jiných specialistů z masmédií, na zabezpečení obrany, navázat s nimi kontakty a předat jim své ryze vojenskoodborné znalosti včetně jejich seznámení s názory vojáků na obranu země.

Civilní studenti tvoří tři skupiny, které jsou vždy záměrně naplňovány.

- 1. skupina:** úředníci státní správy, např. zástupci ředitelů odborů na ministerstvech, magistrátu Paříže, vysokoškolských profesori, úředníci celní správy, vysoce postavení policisté, prefekti a podprefekti.
- 2. skupina:** průmysloví manažeři, a to jak ze státního, tak soukromého průmyslu, z oblasti bankovníctví, obchodu a služeb obecně.
- 3. skupina:** poslanci Národního shromáždění, Senátu, jejich spolupracovníci, členové kabinetů ministrů, novináři, odboráři, zástupci profesních organizací, církví a nevládních organizací.

Studium civilistů je strukturováno tak, že první 3 měsíce studují otázky obrany a její organizace, aby v těchto otázkách získali přehled, blížíci se znalostem vojáků a mohli s nimi v dalším průběhu kurzu komunikovat.

■ Organizace studia

Kurz trvá 9 měsíců, nejde o kurz internátní, výuka probíhá 3 dopoledne v týdnu, a to v pondělí, úterý a v sobotu, kdy je ve Francii den pracovního volna.

Studijní skupiny jsou 14členné a jsou vytvářeny rozhodnutím vedení IHEDN jako organizovaná směsice lidí různého zaměření. Tím se sleduje zabezpečení nejširšího sdělení informací a názorů mezi nimi na dané problémy. Skupiny jsou stálé, k dalšímu sdělení názorů dochází během přestávek ve výuce a během studijních cest po Francii a mimo ni. Mezi civilisty jen 12 žen, tzn. v každé skupině jsou cca 2 ženy.

Studium je náročné na kázeň účastníků, zejména pokud jde o účast na zaměstnáních a účast na práci ve skupinách. Existuje řada přímých metod, jak udržet zájem studentů. Jsou opřeny o to, že studium je bezplatné a tlak na studenty je tedy legitimní. Absence se musí předem hlásit a účast kontroluje. Pokud se vyskytnou problémy, následuje upozornění, později s tím, že by nemusel být vydán diplom. Současně jsou používány nepřímé nástroje, které motivují k práci. Skupiny si volí své vedoucí, kteří řídí jejich práci a prezentují veřejně výsledky práce skupiny. Závěrečná práce se dělá ve skupině a ta pak reprezentuje všechny její členy. Vhodnou kombinací se dosahuje toho, že studenti, ač obvykle velmi exponovaní lidé, dávají přednost studiu před svým zaměstnáním.

Diplom, který získávají absolventi IHEDN, není sice univerzitním diplomem, je však uznáván a napomáhá k získání lepšího postavení. Absolventi vytvářejí asocia-

ci bývalých posluchačů institutu, což jim umožňuje sledovat dále práci institutu, jsou zváni na přednášky, mohou se zúčastnit práce vědeckých týmů, řešících problémy obrany. Jde o exkluzivní, dobrovolnou organizaci bývalých posluchačů a je třeba říci, že je v ní dnes na 5,5 tisíce osob, tj. 50 % všech těch, které IHEDN vyškolil, a to i přesto, že platí členský příspěvek.

Kromě tohoto kurzu pořádá IHEDN třítydenní kurzy v regionech. Jsou plně organizovány z IHEDN v Paříži, pořádají se střídavě v různých místech tak, aby se v určitém cyklu pokryla celá Francie. Ročně proběhnou 3 kurzy mimo Paříž a 1 střídavě v Paříži a v zámořských územích. Jsou určeny pro místní civilní hodnostáře, jak volené, tak státem jmenované, a pro manažery z oblasti průmyslu, obchodu a služeb.

Zvláštním typem kurzu je kurz pro absolventy vybraných univerzit. V jedno-tydenním kurzu pro absolventy univerzit v Paříži a v Lille učí jen vojáci. Studenti obdrží na závěr zvláštní diplom, usnadňující jim získání zaměstnání.

Na žádost vlády pořádá IHEDN 1 x za 2 roky kurz pro zahraniční studenty. Pravidlem byl kurz pro Afriku, v tomto roce proběhl první kurz pro střední Evropu, jehož se zúčastnili VLP ČR ve Francii pplk. Řezníček a absolvent francouzské válečné školy pplk. Vondruška. Kurz trval 3 týdny.

■ Ředitelství IHEDN

Na ředitelství (ve štábu) IHEDN pracují jak civilisté, tak vojáci. Je-li ředitelem civilista, je jeho zástupcem voják a naopak. Hlavními spolupracovníky jsou vojáci v hodnosti nejméně plukovníka, a to jako stálí pracovníci, tak externí. Náplní jejich práce je příprava kurzů, spočívající v jejich organizaci a v přípravě studijních materiálů. Přípravují se ve formě souborů ze tří druhů informačních zdrojů, z materiálů SIRPA (Service de l'information des relations publiques des armées - Armádní informační servis pro veřejnost), z tisku a z vlastní syntézy knižní a jiné literatury. Dbá se na to, aby obsahovaly kontradiktorní názory. Jsou připravovány vždy k danému tématu ve formě interně vydaného skriptu a jsou tak individuálně k dispozici každému studentu.

Štáb IHEDN není velký. Tvoří ho cca 65 osob včetně řidičů. Z toho je 10 až 15 tvůrčích pracovníků, ostatní jsou pomocný personál. Z nejvýznamnějších nižších funkcionářů jmenujeme 5 vedoucích studijních skupin, 1 vedoucího skupiny cizinců. Z tvůrčích pracovníků pak 4 plukovníky, každého z nich od jednoho druhu vojska.

Armáda poskytuje IHEDN přístřeší a zabezpečení, pracovníci štábu jsou však placeni svým původním zaměstnavatelem, tj. buď ministerstvem vnitra, nebo obrany.

■ Učitelé

Učiteli na IHEDN jsou zpravidla externí experti. Stává se, že občas přednese přednášku i ředitel IHEDN, či jiný pracovník štábu, ale to je výjimkou. Každoročně se mezi přednášejícími objeví 3 až 4 ministři, významní novináři, ředitelé firem a velvyslanci. Z významných vojenských expertů jsou to náčelník generálního

štábu, náčelníci druhů vojsk, šéf vyzbrojování, ředitel vojenské policie, což je civilista. Využívá se i služeb generálů, kteří jsou již mimo aktivní službu. Ročně se tak vystřídá 15 vojáků a 25 civilistů.

Dohoda s expertem se uzavírá cca 3 měsíce před přednáškou. Přesto, že jde o významné osobnosti, za posledních 5 let pouze 3 x došlo k tomu, že se přednášející nedostavili. Za nejlepší a často užívanou formu se považuje, že přednáška proběhne v úřadu či instituci, kde expert pracuje.

■ Práce studentů

Téma přednášky experta je známo předem. V rámci přípravy na přednášku připraví štáb IHEDN, jak bylo řečeno, soubor informačních materiálů z tisku a knižní literatury na dané téma ve formě samostatného svazku pro každého studenta. Ve skupině se připravují otázky pro diskuzi po přednášce. Základní schéma je vždy přednáška a následná diskuze. Vše probíhá v atmosféře plné korektnosti a vzájemné důvěry. Vystoupení experta se nenatáčí a nezaznamenává, studenti jsou zavázáni nevynášet informace ven.

Samostatná práce studentů je rozsáhlá. Dá se rozdělit do tří fází. *První* fáze trvá 3 měsíce, je to fáze získávání základních informací. Studenti ji zakončí zpracováním zprávy, která má spíše školský než badatelský charakter. V *druhé* fázi probíhá výběr témat a výběr přednášejících. Obojí provádějí sami studenti, aby byly respektovány jejich zájmy. V této fázi probíhá vlastní rozšiřování znalostí a aktivizace zájmu studentů o oblast obrany a zde je těžiště ve spolupráci s experty. *Třetí* fáze je relativně krátká a jednotlivé skupiny v ní zpracovávají zprávu na témata, týkající se problémů obrany Francie v příštích 15 letech. Zpracování zprávy je tvůrčím příspěvkem studentů k řešení této problematiky. Práce skupin jsou prezentovány s následnou diskusí. Problémy pro prezentaci určují po prostudování prací pracovníci štábu IHEDN tak, aby prezentace jako celek obsáhly ucelenou oblast obranné politiky. Práce jsou často vítaným zdrojem informací pro vládní administrativu při rozhodování v otázkách obrany obecně.

■ Rozpočet

Rozpočet IHEDN je 5,6 mil. FRF ročně. Je kryt z prostředků předsedy vlády. Největší náklady jsou v pořadí cestovní náklady studentů při studijních cestách, kopie dokumentů, chod štábu IHEDN, tlumočení a odměny expertů.

Francie má dnes jednoznačně definovanou obrannou politiku a stanoveny priority. Veřejnost chápe armádu jako nezbytnou pro obranu vlasti. Politici rozhodují o otázkách obrany kompetentně a v tisku se neobjevují insinuace na adresu těch, kdo v uniformách v konečné instanci úkoly obrany zabezpečují. Tento stav je výsledkem dlouholetého uvědomělého objasňování otázek obrany veřejnosti i kompetentním činitelům na všech úrovních. IHEDN na tom má význačný podíl a z jeho zkušeností a metod je možné se poučit.

Poznámka:

Zpracováno na základě interview s ředitelem IHEDN z června 1993 a na základě článku L'institut des Hautes Études de la Défense Nationale v TERRE MAGAZINE č. 42 z března 1993, str. 30.